

VÄST SAHARA

Nr 2 2010 Pris 30 kronor

BEDRÄGERIET

Uppdrag
gransknings
avslöjande
ger konsekvenser
för fisket

Utges av
Föreningen Västsahara
och utkommer med fyra
nummer per år.
ISSN 1652-2052

Ansvarig utgivare:

Jan Strömdahl

Redaktör:

Lena Thunberg

Redaktionsråd:

Ulla-Karin Karlson

Natasa Mirošević

Arto Valtonen

Martin Wikström

Monica Zak

Grafisk form:

Tidningsform & Textfason

Layout:

Ulla-Karin Karlson

Adress:

Västsahara
c/o Afrikagrupperna
Linnégatan 21,
413 04 Göteborg

Telefon:

070 - 475 46 45

Hemsida:

www.vastsahara.net

E-post:

vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

Privatperson: 125:-

Stödprenumeration: 145:-

Organisationer: 150:-

Utländsk prenumeration: 200:-

Plusgiro:

20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara

c/o Jan Strömdahl

Mälarvarvsbacken 51

170 33 Stockholm

08 - 668 88 41

070 - 438 88 41

Omslagsbilder:

Framsida: På väg till Dakhla.

Bild: Emmanuel Royer

Baksida: Flyktinglägren.

Bild: Martin Wikström

Tryckeri: Markaryds Grafiska

Det gränslösa fisket

Uppdrag granskning granskar bedrägeriet med den stulna fisken.

4

Nu kan hon tala fritt

Rabab Amidane har fått uppehållstillstånd i Sverige.

6

Hungerstrejken avbruten – tre släppta

Tre fångar släppta men Brahim Dahane fortfarande fängslad.

8

6

14

10-11

Ingen utvidgning av FN-mandatet

Minurso, enda FN-styrka utan rätt att bevaka MR-brott.

9

Nobelföretag köper stulen fosfat

Incitec Pivot köper in fosfat från det ockuperade Västsahara.

12

Böcker på arabiska till flyktingbarnen

Bibliotek i Samhälle drar igång insamling.

14

Sahara, kriminalroman av Jonas Sjöstedt

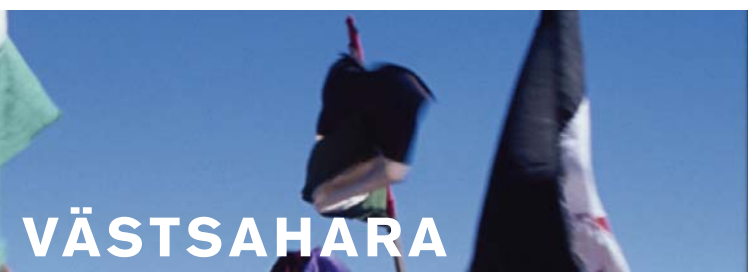
Monica Zak recenserar två nya böcker om Västsahara.

15-16

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: Nyheter, bakgrund, informationsmaterial, www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, nyheter, bakgrund och plattform, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org

Støttekomiteen for Vest-Sahara: www.vest-sahara.no **Polisario Front:** Telefon 08-315610

Lästips: Västsahara – Afrikas sista koloni, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2004, 70:-, Informationsfoldrar (enstaka gratis): Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008, Västsahara 2006. Beställ genom Tidskriften Västsaharas hemsida www.vastsahara.net

United Nothing

Minurso i Västsahara är den enda av FN:s fredsbevarande styrkor som saknar mandat att övervaka att inga brott mot de mänskliga rättigheterna begås i området. Detta upprörande faktum har påtalats av ett flertal organisationer som Human Rights Watch och Amnesty International. Medlemsländer i FN:s säkerhetsråd har framfört krav på ett utvidgat mandat under lång tid. Inte heller i år blev det dock någon ändring i mandatet, när FN:s säkerhetsråd fattade beslut om en förlängning av Minurso-styrkans mandat i april. Frankrike med sin vetorätt går Marockos ärenden och vägrade försvara västsahariernas mänskliga rättigheter.

– Nu fryser vi kontakterna med Minurso, meddelade i maj Ahmed Boukhari, Polisarios representant i FN.

Frustrationen över den uteblivna avkoloniseringen och folk-omröstningen, den fortsatta ockupationen, förföljelser och fängslanden i ockuperat område, det tröstlösa livet i flyktinglägren och en tyst omvärld, trots vetskapen om att västsaharierna har folkrätten på sin sida, har fått Polisario att stillsamt protestera mot FN-beslutet.

I mars visade STV:s Uppdrag granskning två program om hur prima västsaharisk fisk dras upp av bland annat svenska båtar, pressas till fiskolja, skeppas till Norge, förvandlas till Omega 3-tabletter som säljs i Sverige. Varje led av denna process är i princip illegal. Och den har pågått i årtal. Programmet fick bland annat till följd att både norska och svenska producent- och importföretag till slut fick backa. Dessutom tvingades norskt näringslivs högste representant PC Rieber att avgå.

Ett exempel på medias viktiga roll att avslöja sanningar.

SVT:s Världens konflikter kompletterade bilden några veckor senare med ett utmärkt halvtimmesprogram om Västsaharakonflikten.

LENA THUNBERG
redaktör för Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet. Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielseorganisationen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar. Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. I maj 2006 undertecknade EU ett sensationellt fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade. Detta strider mot internationell lag. Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

SENASTE NYTT

Jordbruksministern: Inget EU-fiske i Västsahara

– Jag anser att ett kommande avtal mellan EU och Marocko inte bör omfatta västsahariska vatten om det inte kan klarläggas bortom rimligt tvivel att det sahariska folkets fördelar är av sådan omfattning och art att de motsvarar folkrättens krav, svarade jordbruksminister Eskil Erlandsson på en fråga från Agneta Berliner (fp) i maj.

– Europaparlamentets juridiska experter har kommit fram till att EU:s fiskeavtal med Marocko strider mot folkrätten, skrev Agneta Berliner i sin fråga.

– I ett rättsligt yttrande om fiskeavtalet menar de att avtalet strider mot folkrätten eftersom intäkterna från fisket på ockuperade västsahariska vatten inte kommer det västsahariska folket till del. Detta är avgörande för att avtalet ska vara förenligt med folkrätten. EU-parlamentets juridiska avdelning anser därmed att fiskeavtalet bör sägas upp eller omförhandlas så att de västsahariska havsområdena exkluderas ur avtalet.

– I år ska fiskeavtalet omförhandlas och beslutas om igen. Det är då viktigt att Sverige fortsätter sitt stöd för internationell rätt. Om de västsahariska vattnen inte exkluderas ur avtalet bör Sverige agera för att stoppa avtalet, menade Agneta Berliner.

Block Mazoyer på UD

Tillfälligt ansvarig för Västsaharafrågor på Utrikesdepartementet är Anna Block Mazoyer, tidigare ministerråd vid den svenska ambassaden i Rabat. I en intervju i förra numret av tidskriften Västsahara ansåg hon bland annat att Marocko är "bäst i klassen" i hela MENA-området, ett uttalande som har väckt bestörtning. Hon visade också stor förståelse för marockanska synpunkter i Västsaharafrågan.

Vad gör regeringen?

Hur ska regeringen agera för att EU:s fiskeavtal med Marocko rivs upp, att EU erkänner Västsahara som ett självständigt land och att FN genomför folkomröstningen? Frågade Hillevi Larsson (S) Carl Bildt i en debatt i riksdagen 26 mars.

Vinsterna måste tillfalla västsaharierna, kriterierna för erkännande är inte uppfyllda och FN handhar frågan, svarade Carl Bildt.

Det gränslösa fi

Svenska fiskare fångar prima fisk i västsahariska ockuperade vatten, där Sverige saknar fiskeavtal. Fisken förvandlas till fiskmjöl och fiskolja av KB Fish i El Aaiún, fraktas till Norge och blir till Omega 3-tabletter. Samtidigt lever de västsahariska flyktingarna på fiskkonserver från Thailand, ett svenskt bistandsprojekt.

Detta kunde Uppdrag granskning avslöja i två program i SVT1 i mars.

Programmen fick mycket uppmärksamhet och konsekvenser för branschen.

– Alla granskningar som Uppdrag granskning gör är naturligtvis unika, men det här var speciellt. Det tog väldigt lång tid att göra programmet. Västsahara ligger långt bort, men framför allt är det ett ställe, där man helt enkelt inte får arbeta som journalist. Det var oerhört svårt att vara reporter i Dakhla. Vi kände oss vingklippta. Det var svårt att röra sig fritt och det fanns poliser överallt. Vi var förberedda på det mesta och hade säkerhetsutrustning, om vi skulle bli kidnappade, berättar Pelle Westman, reporter på Uppdrag granskning.

16 000 tips får Uppdrag granskning in varje år. Vad var det då som lockade med Västsahara?

– Vi visste att det finns svenska fiskare i de västsahariska vatten sedan länge. Jag var nyfiken. Jag ville veta vad det var som drev dem att vara där. Samtidigt höll Fredrik Laurin på att undersöka varifrån laxfodret i den norska fiskeindustrin kom. Vi hittade kedjan med fisken, fiskoljan och Omega 3 tillsammans, säger Pelle Westman.

Det var uppenbart att västsaharierna lever under ett starkt förtryck i Dakhla. Pel-

Avslöjandet att fiskoljan som används för att framställa Omega 3 kapslar kommer från Västsahara, skakade till slut om branschen.

Ingen intervju med Marockos ambassadör

Tidskriften Västsahara har sedan januari bett att få göra en intervju med Marockos ambassadör i Stockholm.

Svaren har varit positiva men någon tidpunkt för intervjun har ännu inte meddelats (10 maj), trots flera påstötningar.

Life skänker 150 000 kronor

75 000 kronor till Olof Palmeskolan via S-kvinnor och 75 000 till mat i flyktinglägren via Emmaus Stockholm skänker Life. De stoppar försäljningen av Omega 3 Biomega-tabletter efter Uppdrag gransknings avslöjande att fiskoljan kommer från Västsahara.

– Vi vill inte ha västsaharisk fiskolja i våra produkter, säger Jan Viberg på Life. Det är oetiskt.

150 000 kronor motsvarar den vinst som företaget kommer att göra på försäljningen av återstående lager.

sket

le Westman berättar om hur västsaharierna kollades mycket noga på flygplatsen.

– Om man inte ser det förtrycket, är man blind, menar han. Det var värre än jag trodde. Många poliser ute, få människor på gatorna och omöjligt att få kontakt med västsaharier.

Han berättar att Dakhla är en ganska trist stad. Sandigt och skitigt, men det byggs överallt. Marockanerna försöker bygga bort slumområden för de subventionerade marockanska bosättarna. Här finns också stora växthus med grönsaksodlingar.

En del av fiskfabrikerna i Dakhla är stängda. Kanske beror det på att en stor del av den prima fångsten av sardiner, sardinella och makrill körs rätt ned i tankbilar och fraktas till El Aaiún, där den förvandlas till fiskolja, som fraktas till Norge. Varje tankbil tar 40 ton fisk.

– Vi såg massor av tankbilar på väg norrut, berättar Pelle Westman.

Fredrik Laurin och hans kollega Sven Bergman visade i Uppdrag gransknings program "Det rosa guldet" i februari 2009 hur den norska odlade laxen föds upp på pellets, som är gjorda av fiskmjöl och fiskolja bland annat. För att producera ett kilo lax krävs minst två kilo fiskfoder. Detta avslöjade Fredrik Laurin och Sven Bergman. De blev utnämnda till årets miljöjournalister och programmet ledde till en lång debatt om den populära od-

lade laxens vara eller inte. Men vad Fredrik Laurin och Sven Bergman inte lyckades bevisa då var att fiskfodret innehöll fiskolja från västsahariska fiskar.

Det lyckades nu i stället.

Fiskoljan utvinns ur fiskrens och sardiner eller annan fet fisk som körs i en kvarn. Det som blir kvar blir fiskmjöl. Fiskoljan innehåller Omega 3-fettsyror, medan fiskmjölet är rikt på protein. Från att ha varit en billig råvara som man förr eldade med har fiskoljan blivit en mycket exklusiv råvara.

– Omega 3 används alltså i djurfoderindustrin men också inom hälsokostindustrin och i livsmedel som bröd, spagetti och yoghurt, berättar Fredrik Laurin.

Norge är en stor importör av fiskolja och en storproducent när det gäller att utvinna Omega 3 ur oljan. En stor del av oljan kommer från peruanska fiskevatten men alltså också från västsahariska fiskar som blir laxfoder och Omega 3 kapslar.

– 90 procent av all lax i Sverige kommer från Norge. Vi kan idag uppskatta att 25 procent av den laxen har fötts upp på stulen fisk från Västsahara, säger Fredrik Laurin.

Avslöjandet att fiskoljan som används för att framställa Omega 3 kapslar kommer från Västsahara, skakade till slut om branschen. De svenska importörerna Life, Cederroths och ACO, lovade att stoppa importen av Omega 3 tabletter, som är gjorda av västsaharisk fiskolja från Norge, men Cederroths hade först kategoriskt förnekat att fiskoljan kom från Västsahara. De norska importörerna GC Rieber och Napro Pharma vägrade först lika ihärdigt att svara på frågor och förnekade all kännedom om Västsahara som ursprungsland. De tvingades också till slut erkänna att fiskolja kom från Västsahara och stoppade importen.

GC Rieber kan dessutom få betala flera hundra miljoner i tull och straffavgifter, eftersom de angett fel användningsområde, mänsklig föda i stället för djurfoder, vid importen av fiskoljan. Det framkom av Fredrik

Laurins research, en uppgift som fick Norska Greenpeace att polisanmäla Rieber.

– Vi ska fortsätta att hålla ett öga på den västsahariska fisken. Vad händer nu med KB Fish när de förlorar sin marknad i Norge? säger Pelle Westman.

Rieber fick lämna toppjobb

Paul-Chr Rieber avgick som ordförande för NHO, Näringslivets Hovedorganisation i Norge den 23 april. NHO är den norska motsvarigheten till Svenskt Näringsliv.

Rieber är också styrelseordförande i familjeföretaget GC Rieber i Bergen. Det var avslöjandet att företaget inte har betalat tull för fiskolja som dessutom var från Västsahara som fällde föreagsledaren.

Två veckor tidigare hade det delvis statligt ägda företaget EWOS meddelat att man inte längre skulle köpa importerad fiskolja från Västsahara och Marocko – via GC Rieber.

Ewos uppgav på sin hemsida att man aldrig fått någon information om att handeln med fiskoljan skulle vara problematisk. De får dock mothugg.

– Vi har varit kristallklara, säger norska handelsministern Rikke Lind. Nu först agerar man enligt våra rekommendationer.

Den norska Stödcommitten för Västsahara säger också att man har protesterat mot EWOS handel med fiskoljan.

Under flera år har EWOS köpt 12 000 till 20 000 ton fiskolja från GC Rieber. Kontraktet löper ut i juni.

Den norska regeringen avråder från investeringar och handel med produkter från det ockuperade Västsahara.

Text och bild: Lena Thunberg

"Vi visste att det finns svenska fiskare i de västsahariska vattnen sedan länge."

Inga hinder att erkänna

– Det faktum att västsaharierna har kontroll över en tredjedel av sitt territorium öppnar faktiskt en folkrättslig möjlighet för Sverige att erkänna Västsahara.

Detta säger UD:s före folkrättsexpert professor Ove Bring enligt Uppsala Nya Tidnings ledarstick den 25 maj. Bristande kontroll av territorium brukar anföras som skäl mot ett erkännande av en stat från svensk regerings sida.

EU bedriver häleri

– Svenska fiskare drar varje dag upp tonvis med fisk ut- anför det ockuperade Västsaharas kust samtidigt som de västsahariska flyktingarna svälter. EU bedriver häleri när man handlar med fiskerättigheter som inte tillhör säljaren, skriver riksdagsledamöterna Rosita Runegrund (KD) och Liza-Maria Norlin (KD) i Politikerbloggen i mars.

– På FN:s lista över inte avkoloniserade territorier är Västsahara det största och enda i Afrika. Spanien är den formella kolonialmakten och Marocko den reella.

Nu kan hon tala fritt

Rabab Amidane, västsaharisk student som förföljdes, fängslades och torterades av marockansk polis, har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Rabab tog de västsahariska studenternas kamp för ett fritt Västsahara till världen med Youtube. Hennes film "The biggest Western Sahara demonstration so far" där hon står med en västsaharisk flagga på en blåsig klip- pa hade i februari 2009 över 32 000 tittare. Som ung Västsahara-aktivist uppväxt i de ockuperade områdena kom hon till Sverige för att berätta en historia som inte många andra kunde berätta.

Sedan dess har mycket hänt och idag kan Rabab sitta och fika i Stockholm under helt andra omständigheter.

– Nu har jag fått permanent uppehållstill- stånd i Sverige, vilket jag är så lycklig över. Jag känner mig starkare nu när jag lever i ett fredligt land, ett land där jag kan säga vad jag vill utan att riskera att bli förföljd av po- lisen, torterad eller instängd. Ett land som ger mig stora möjligheter att plugga, resa fritt och kämpa för mitt folk rättigheter.

Efter att det blev klart med uppehållstill- ståndet i februari, efter mindre än två må- naders väntan, är Rababs nästa steg att full- följa den utbildning hon inte fick slutföra i Marocko.

– Jag är glad över att jag har möjlighet att välja, en rätt jag inte hade förut. Jag kan nu fortsätta mina studier i olika ämnen. Jag kan välja utan att frukta att bli relegerad om jag uttrycker mina åsikter.

Även om Rababs situation drastiskt för- ändrats till det bättre de senaste månader- na, gör sig verkligheten som hennes familj lever i hela tiden påmind.

– Mitt hjärta värker när jag läser nyheter- na och ser bilder av min mamma, min släkt

– Det är svårt för mig att acceptera att jag är säker och glad, när mitt folk och min familj fortfarande lider, säger Rabab.

och vänner slagna. Det är svårt för mig att acceptera att jag är säker och glad, när mitt folk och min familj fortfarande lider. Det var ännu värre när jag sökte asyl i Norge. Jag hade ingen röst och var svag.

Trots det finns hoppet, som imponerat på så många, kvar.

– Nu när jag är i Sverige, och speciellt efter att jag fått uppehållstillstånd har jag återfått

min röst och är starkare och kan göra mer. Med stödet jag får från min svenska familj, mina vänner och alla svenska aktivister, kan jag använda fördelen att vara i säkerhet här för att kunna göra mer. För att kämpa för mitt folk och självständigheten.

**Text: Johanna Svanelind
Bild: Martin Wikström**

Mat och fosfat

Stockholm Environment Institute, Swedish International Agriculture Network Initiative, Nordiska Afrikainstitutet, Riksdagens tvärpolitiska nätverk för Västsahara, Internationella Juristkommissionen och VästsaharaAktionen bjöd in till ett politiskt-vetenskapligt seminarium den 19 maj. "När minst en miljard människor i världen hungrar krävs både en rättvisare fördelning och effektivare odlingsmetoder. Men stöld av västsahariernas fosfat är inte någon lösning."

EFTA och Marocko

EFTA:s handelsavtal med Marocko innefattar inte Västsahara enligt norska och schweiziska myndigheter. Detta kommer att innebära konsekvenser på miljardbelopp för företag som systematiskt och felaktigt märker västsahariska importvaror som marockanska.

Detta illustrerar också hur EU är på kollisionskurs med resten av världen, skriver Western Sahara Resource Watch.

Axfood stoppar tomater

– Det visar sig att tomaterna kommer från Dakhla i ockuperat Västsahara, så vi ska inte ha dem i vårt sortiment. Detta får inte förekomma, säger Ingemar Kron på Axfood.

Axfood äger sammanlagt 225 butiker i Sverige, Hemköp, Willys och PrisXtra.

Det var i april som körsbärstomater från Azura upptäcktes på Hemköp i Göteborg. Azura är ett fransk-marockanskt företag som producerar grönsaker i Agadir – och i Dakhla.

8000 personer arbetar i Dakhla i Azuras enorma växthus. Det är framför allt tomater och meloner som odlas och exporteras.

– Jag känner väl till Västsaharakonflikten. Naturligtvis ska vi inte ha produkter från ockuperat område, säger Ingemar Kron.

Vid den första kontrollen får Axfood veta att tomaterna kommer från södra Marocko, men vid närmare kontroll visar det sig vara just – Dakhla. Azura meddelar att EU:s avtal med Marocko inbegriper hela Marockos kungadöme och där ingår Västsahara.

– Men det anser alltså inte vi, säger Ingemar Kron på Axfood.

2009 upptäcktes Azura-tomater hos Coop i Norge och Sverige. Coop Norge lovade då att upphöra med inköpen. Coop Sverige menade att tomaterna till Sverige kom från Agadir.

Världens konflikter: Västsahara

I april visade SVT2:s programserie Världens konflikter ett halvtimmeslångt program om Västsahara. Där finns en gedigen bakgrund till konflikten och en intervju med Rabab Amidane.

– Historien om Västsahara är en ledsam historia, säger Jonas Steken Magnusson, programledare för Världens konflikter.

– Det är ju en befrielseörelse som har valt den fredliga vägen, som har valt att tro på FN och folkrätten. Och tyvärr är det kanske just därför som de hamnar i medieskuggan. Det är verkligen en bitter lärdom. Dessa människor som alltså har valt bort våldet, glöms bort.

– Vi har gjort 16 program sammanlagt i serien och Västsahara har alltid funnits med i våra tankar. Nu passade det väldigt bra.

Jonas Steken Magnusson minns själv när han läste serietidningen om Polisario och Västsahara som barn på 70-talet. Sedan blev det tyst.

– Det kändes viktigt att sätta ljuset på den här konflikten. Många känner inte till den. Många svenskar åker som turister till Marocko utan att känna till Västsahara.

– Det är många som har hört av sig efter programmet. De vill veta hur det går för Rabab. Hur länge ska hon behöva bo här? Inslaget om henne var ju så drabbande. Du kan inte berätta om 150 000 flyktingar. Det är för många, men genom Rababs smärtsamma historia, hur hon har plågats och tvingats lämna sitt land, blir historien mer verklig.

Världens konflikters program om Västsahara sändes oberoende av men nästan i direkt anslutning till Uppdrag granskningens två program om Västsahara och fisket.

– Vi hade inte planerat detta, men nu blev det två program som kompletterade varandra, tycker Jonas Steken Magnusson.

Björn Tunbäck är den som gör all research och skriver bakgrundstexterna till programserien.

– Det var svårt att hitta rörliga bilder och foton till Västsahara-avsnittet, delvis på grund av massmedias ointresse för konflikten, berättar han.

Ofta ligger det ett verkligt detektivarbete bakom bilderna i Världens konflikters programserie.

– Västsaharakonflikten passar inte in i mönster som vänster–höger, det kalla kriget eller som nu i kriget mot terrorismen.

– Om inte konflikten följer de vanliga mallarna, falnar lätt massmedias intresse och det blir en nyckfull och okunnig rapportering, menar han.

”Det var svårt att hitta rörliga bilder och foton till Västsahara-avsnittet, delvis på grund av massmedias ointresse för konflikten.”

– Det påverkar naturligtvis vår syn på världen och leder till att trycket på Marocko inte är så starkt.

Det går att se Världens konflikter på programmets webbsida www.svt.se/varldenskonflikter. Programmen kommer att vara tillgängliga för skolbruk.

Hungerstrejken avbruten – tre släppta

Efter 41 dagar avbröt Brahim Dahane, mottagare av den svenska regeringens Angerpris i höstas, och de fem övriga västsahariska fångarna i fängelset Salé utanför Rabat sin hungerstrejk den 27 april.

Tre veckor senare frigavs tre av dem, Rashid Seghair, Saleh Lebayhi och Yahdad Ettarroussi.

De hade gripits den 8 oktober när de återvände från ett besök i flyktinglägren i Algeriet, anklagades för förräderi, ska ställas inför militärdomstol och hotas av dödsstraff.

De inledde sin hungerstrejk i protest mot förhållandena i fängelset och att de inte hade fått veta när rättegången ska hållas. Det var efter att ha fått vissa löften av de marockanska myndigheterna, som de sex beslutade att avbryta hungerstrejken.

”De är mycket svaga och sjuka”, rapporterade den spanska tidningen El Mundo i april.

Tio kilo hade de i snitt förlorat i vikt efter att bara ha intagit dryck. Astma, allergi, reumatism, mag- och tarm- och hjärtproblem är några av de medicinska problem som de sex har.

Flera av dem lider dessutom av sviter från tidigare fängelsevistelser och tortyr.

– Varför har bara tre släppts? Varför inte alla sex, eller rättare sagt, 56 västsahariska människorättsaktivister? De är alla fängslade av samma skäl, säger Brahim Mokhtar, Polisarios representant i Norden.

– Min tolkning är att de marockanska myndigheterna ville frige de minst kända aktivisterna och se vad reaktionen blir. Om det inte blir alltför stor uppmärksamhet i den ockuperade delen så kommer de övriga tre att friges snart, tror han.

En av de sex, Rashid Seghair, misshandlades förra året grovt av marockansk polis efter att i hemlighet ha blivit intervjuad av ett tv-team från brittiska BBC2. Dokumentärserien Tropic of Cancer visade intervjun i mars i år. Tv-teamet hade begärt att få höra de marockanska myndigheternas reaktion på anklagelserna om misshandeln, men fick inget svar.

– Vi vill ha självständighet, ingenting mer och ingenting mindre. Det finns mycket förtryck här. Den hemliga polisen finns överallt.

Ahmed Nasiri.

Brahim Dahane

Ali Salem Tamek.

Det finns ingen yttrandefrihet, säger Rashid i BBC-intervjun.

Amnesty International, som i början av hungerstrejken krävde att Marocko skulle sluta förfölja människorättsaktivister, startade en ”Urgent Action” för de hungerstrejkande 16 april. Amnesty krävde att de sex villkorslöst och omedelbart skulle friges, eftersom de fängslats på grund av sina åsikter. De marockanska myndigheterna uppmanades också att se till att västsahariska människorättsförsvarare kan genomföra sitt arbete utan fruktan för hot och trakasserier.

Protesterna mot fängslandet av västsaharierna har varit massivt från omvärlden.

I mars reste ännu en grupp västsaharier till flyktinglägren på besök. De greps inte när de återvände 7 april, men utsattes för trakasserier och förföljelser vid hemkomsten.

När de återvände till El Aaiúns flygplats trakasserades de verbalt och fysiskt av en mobb ledd av marockansk polis och bestående av marockanska bosättare klädda i västsahariska kläder, rapporterar människorättsorganisationen ASVDH. Dess ordförande Ghalia Djimi, som var på flygplatsen för att ta emot gruppen, begärde då hjälp av en Minurso-tjänsteman som vägrade men hänvisning till att saken inte angick honom. De västsahariska människorättsaktivisterna blev överfallna, slagna, bespottade och hånade. Stenar kastades mot Ghalia Djimis bil.

Dagen efter åkte en av västsaharierna, Mohamed Daddach som suttit fängslad i över 20 år, i bil från Smara till El Aaiún tillsammans med en spansk internationell observatör, Rafael Antorena. Bilen stoppades och angreps av hundratals marockanska bosättare. I 45 minuter satt de instängda i bilen som mobben spottade och sparkade på och rev bort nummerplåtarna från. Även Sultana Khaya som förlorade ett öga när marockanska poliser misshandlade henne för tre år sedan attackerades av hundratals bosättare när hon återvände från Boujdour till El Aaiún tillsammans med 16 andra människorättsaktivister. En bilruta gick sönder av all stenkastning.

Hassana Duihi, medlem i ASVDH, greps av marockansk polis, förhördes och misshandlades i 45 minuter i en bil och dumpades utanför El Aaiún med sönderslagna

Saleh Lebayhi.

Yahdad Ettarroussi.

Rashid Seghair.

glasögon. Sultana Khaya angreps av säkerhetspolis vid midnatt. De två internationella observatörerna Rafael Antorena and Berta Herranz greps av polis enligt ASVDH.

Ytterligare tre grupper har rest till flyktinglägren och sedan återvänt utan att arresteras.

Lena Thunberg

Ingen bevakning av mänskliga rättigheter i ny FN-resolution

Minurso, FN-styrkan i Västsahara, är den enda fredsbevarande FN-mission som saknar mandat att övervaka brott mot mänskliga rättigheter.

Polisario och människorättsorganisationer som Human Rights Watch har gång efter annan påpekat detta faktum och krävt att mandatet ska utökas.

När FN:s säkerhetsråd samlades den 30 april för att enas kring en ny resolution om FN-uppdraget i Västsahara-frågan, hade bland annat 107 franska regionpolitiker på besök i flyktinglägret öppet protesterat mot sin egen regerings vägran att utöka FN-mandatet och därmed skydda civilbefolkningen i det ockuperade Västsahara mot övergrepp från marockansk ockupationsmakt.

Som väntat blockerade Frankrike frågan i säkerhetsrådet. Det blev inget utökat mandat för Minurso, som i likhet med förra året förlängdes med ett år.

Säkerhetsrådet uppmanar parterna Marocko och Polisario att fortsätta förhandlingar villkorlös och med målet "att nå en rättvis, varaktig och ömsesidigt acceptabel lösning som ger självbestämmande för Västsaharas folk".

– Vi är naturligtvis besvikna, säger Brahim

Mokhtar, Polisarios representant i Norden. Vi har bara bett om något som vi har laglig rätt till, nämligen att Minurso-styrkan ska övervaka att inte brott mot mänskliga rättigheter sker. Till slut blev det så att detta inte ens nämndes i resolutionen.

I nio timmar diskuterade säkerhetsrådet den nya resolutionen.

– Vi är också besvikna på generalsekreterarens rapport som föregick resolutionen. Där står bara att han är oroad över MR-situationen men det finns ingen rekommendation om att FN-styrkan ska ha som uppgift att övervaka att inga brott begås. Detta utnyttjades också av den permanenta medlemmen i säkerhetsrådet Frankrike, som hänvisade till det i en kommentar efteråt.

– Polisarios ledarskap, som möttes i nationalrådet i början av maj, har nu beslutat att begränsa relationerna med Minurso till att bara gälla det ursprungliga mandatet, en fri och rättvis folkomröstning. Om Polisario inte ser några framsteg där, kan det begränsa andra åtagande till exempel eldupphör, säger Brahim Mokhtar.

Han säger också att det i maj har kommit vissa positiva signaler om bevakningen av mänskliga rättigheter från FN:s generalsekreterare Ban Ki-Moon.

Lena Thunberg

Varning för "Länder i fickformat"

Folket i Västsahara heter saharawi. De pratar berbiska. Inga politiska partier är tillåtna vid sidan av Polisario.

Detta är några "fakta" plockade ur Utrikespolitiska Institutets Länder i fickformat: Marocko/ Västsahara, en skrift som säkerligen läses av många.

Västsahara är numera en del av Marocko-häftet i serien Länder i fickformat. Annat var det på 80-talet. Då ingick Västsahara i samma häfte som Mauretanien. 16 sidor, halva häftet, ägnades åt Västsahara i utgåvan 1983.

I 2008 års Marocko-häfte har informationen krympt till sex sidor. Dessutom nämns Västsahara tillsammans med de spanska enklaverna Ceuta och Melilla, en helt annan fråga.

Marocko "annekterade" Västsahara, skriver man. Att Västsahara-frågan är en avkoloniseringsfråga sedan 1965, som FN har misslyckats med att genomdriva framgår inte med önskvärd tydlighet.

I stället presenteras detta som en fråga mellan Marocko och Västsahara, två parter som strider om ett område. Att västsa-harierna enligt internationell lag har rätt till självbestämmande och självständighet som koloniserat icke-självstyrande territorium, nämns inte.

Nu vet man i alla fall varifrån en del toshigheter kommer som man tyvärr kan läsa i olika artiklar och skrifter.

Från Utrikespolitiska Institutet meddelas att man ska beakta kommentarer vid nästa utgåva – 2012.

Lena Thunberg

Trumslag för Ami

Min resa till de västsahariska flyktinglägren i december månad präglades av Aminatou Haidars hungerstrejk på Lanzarotes flygplats på Kanarieöarna. Överallt diskuterades hennes svåra situation och vad den skulle komma att betyda för den västsahariska befrielsekampen.

Under det västsahariska ungdomsförbundet UJSARIO:s kongress radikaliserades politiken och slagorden ekade i kongressalen. Ilskan och frustrationen la sig som en tung dimma över deltagarna men den lättades med jämna mellanrum upp av kulturfestivalen som samtidigt pågick.

Demonstrationer och manifestationer anordnades i solidaritet med Aminatou Haidar.

Det var sorgens stämning bland de svartklädda kvinnorna på bussen på väg till demonstrationen som jag också deltog i. Vi var alla klädda i svart för att hedra Aminatou. Demonstrationen var lugn och värdig. I gassande sol gick de svartklädda kvinnorna, som bar på bilder av henne, och ropade slagord mot den marockanska ockupationen. Då och då hördes klagoljud genom folkmassorna och spontana uppmaningar

till väpnad kamp. Känslan av vanmakt syntes i ansikten på deltagarna och med jämna mellanrum lyste ilskan igenom, när kvinnorna höll tal.

Manifestationer av olika slag fortsatte varje dag i flyktinglägren. I takt med att Aminatou Haidars hälsotillstånd försämrades blev

slagorden radikalare. Mot slutet av hennes hungerstrejk krävde demonstrationsdeltagarna i flyktinglägren att ett krig skulle initieras om Aminatou Haidar dog som en följd av hungerstrejken.

När det blev känt att hon hade börjat hosta blod, höll omvärlden andan. Hennes västsahariska

natou

hariska medmänniskor i flyktinglägren knöt nävarna. Hon blev deras symbol för västsahariernas lidande i både flyktinglägren och i det ockuperade området. Manifestationer anordnades inte bara i flyktinglägren utan också på olika platser i världen.

Den 17 december satt jag i ett överfullt litet rum i det västsahariska flyktinglägret 27 februari och tittade på de västsahariska nyheterna på tv. Aminatou Haidar hade då hungerstrejkat i 32 dagar. I väntan på överläggning märkte jag att stämningen i rummet förändrades markant. Bilderna på tv-skärmen förklarade allt jag behövde veta: Aminatou Haidar hade förts till sjukhus. För mina västsahariska vänner betydde det att slutet var nära.

Frukten präglade större delen av den dagen. Om Aminatou Haidar skulle dö, hade det med största sannolikhet fungerat som skottet i Sarajevo.

Senare på kvällen hördes slaget av trummor eka genom flyktinglägren. Vi trodde alla att det signalerade att Aminatou Haidar var död.

Till vår glädje spred trummorna istället nyheten, att hon hade fått återvända till Väst-sahara. Folkfester anordnades för att fira att denna västsahariska Gandhi i slutändan hade vunnit ett litet slag mot ockupationsmakten.

Men glädjen blev kortvarig, eftersom hon sattes i husarrest sedan hon återvänt. Men

hon har sagt att hon vägrar bli skrämmd och kommer fortsätta sin kamp för ett fritt Väst-sahara "trots hot om kidnappning, fängelse, tortyr eller tvångsutvisning".

Hennes återvändo till Västsahara blåste vindar av hopp in i flyktinglägren. Hopp om att omvärlden nu ska hitta ett slut på en ockupation som tillåtit fortskrida alldeles för länge. Nu är det upp till omvärlden.

Text och bilder: Natasa Miroslavic

Ban Ki-moon: Avkolonisera!

– De 16 icke-självstyrande områden som finns kvar måste ha total frihet att besluta om sin egen framtid, sa FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon den 18 maj vid ett seminarium om FN:s avkolonisering som ännu inte är avslutad.

50 år efter att FN antog Avkoloniseringsdeklarationen finns Västsahara kvar på listan vid sidan av ett antal små ögrupper i Stilla Havet och Atlanten.

Frigivna attackerade

Ett antal västsaharier skadades i El Aaiún när marockansk polis anföll dem i samband med att de frigivna fångarna anlände hem i maj. Hundratals västsaharier hade organiserat en mottagning för dem. Säkerhetsstyrkorna omringade privathuset och hindrade människor från att ta sig dit.

Bland de skadade var de tre frigivna från fängelset Salé utanför Rabat, Yahdad Ettarroussi, Rashid Seghair och Saleh Lebayhi.

Marockos kung – en av världens rikaste

Marockos kung ligger på sjunde plats i ligan "Världens rikaste monarker" med sin förmögenhet på 2,5 miljarder dollar och sina 12 palats. Samtidigt lever fem miljoner fattiga marockaner på mindre än en euro om dagen.

Listan har gjorts av finansanalysföretaget Forbes, som har skvaller från den rika världen som sidoaktivitet. Informationen publicerades i juni 2009. I den artikel som kommenterar listan konstaterades att de 15 kungligheter i föl förlorade 22 miljarder dollar, men trots detta ändå har lite pengar kvar på kistbotten.

Ett namn på listan sticker dock ut – en som istället har ökat sin förmögenhet rejält. Det är Marockos kung Muhammed VI, som det senaste året lagt ytterligare en miljard dollar till sina tidigare 1,5 miljarder dollar. Från år 2000, då förmögenheten beräknades till cirka 500 miljoner dollar har den nu femdubbats till 2,5 miljarder dollar! Därmed har han svingat sig upp till sjunde plats i ligan. Hans förmögenhet är fem gånger större än drottning Elisabeth II:s.

En förklaring till den marockanske kungens ökade rikedomar är enligt Forbes troligen de kraftigt stigande exportinkomsterna från fosfat. Världsmarknadspriset har gått upp rejält 2008-2009. Fosfaten bryts och exporteras av Marocko framför allt i det ockuperade Västsahara.

Inkomsterna därifrån har, skriver Forbes, gjort det möjligt för kung Muhammed VI att inte bara betala driftkostnaderna på 1 miljon dollar per dag för sina 12 kungliga palats utan även öka sin personliga förmögenhet.

Ytterligare inkomster flyter in från kungens medverkan i nyöppnade grönsaksodlingar, fiskeindustrier med mera i det ockupera-

de Västsahara. Med de nya exportzoner med skattefrihet och andra förmåner för de företag som etablerar sig där kommer exporten att öka liksom även kungens inkomster.

Samtidigt beräknar Forbes att cirka 5 miljoner marockaner leva på mindre än 1 euro per dag.

FÖRMÖGENHETER 2009 ENLIGT FORBES

1. Kung Bhumibol Adulyadej, Thailand, 30 miljarder dollar.
2. Sultan Haji Hassanal Bolkiah, Brunei, 20 miljarder dollar.
3. Shejk Khalifa Bin Zayed Al Nahayan, Förenade Arabemiraten, 18 miljarder dollar.
4. Kung Abdullah bin Abul Aziz, Saudiarabien, 17 miljarder dollar.
5. Shejk Mohammed Bin Rashid Al Maktoum, Dubai, 12 miljarder dollar
6. Prins Hans-Adam II av Liechtenstein, Liechtenstein, 3,5 miljarder dollar.
7. Kung Mohammed VI, Marocko, 2,5 miljarder dollar (1 miljard dollar upp).
8. Shejk Hamad bin Khalifa Al Thani, Qatar, 2 miljarder dollar.
9. Prins Albert II, Monaco, 1 miljard dollar.
10. Prins Karim Al Hussein, Aga Khan, 800 miljoner dollar.
11. Sultan Qaboos bin Said, Oman, 700 miljoner dollar.
12. Drottning Elizabeth II, U.K., 450 miljoner dollar.
13. Shejk Sabah Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah, Kuwait, 400 miljoner dollar.
14. Drottning Beatrix Wilhelmina Armgard, Nederländerna, 200 miljoner dollar.
15. Kung Mswati III, Swaziland, 100 miljoner dollar.

Sören Lindh

Nobelfö

Det australiensiska bolaget Incitec Pivot köper in fosfat från det ockuperade Västsahara. Det svenska etikrådet som består av representanter från Första till Fjärde AP-fonderna, buffertfonder i det allmänna svenska pensionssystemet, arbetar nu aktivt med att få Incitec att upphöra med importen.

Oetiska Incitec "skryter" på sin hemsida att de äger det första bolag som självaste Alfred Nobel är grundare till – Nitroglycerin Compagniet, numera Dyno Nobel.

I Etikrådets årsrapport 2009 pekas Incitec Pivot ut som ett av de nya problemföretagen som AP-fonderna ska bearbeta. Bakgrunden är att Incitec Pivot köper in fosfat från ett marockanskt bolag som bryter fosfat i Västsahara. Etikrådet menar i sin årsrapport att:

"FN:s rättschef slog i januari 2002 fast att ingen utvinning av naturresurser kan ske i Västsahara mot den västsahariska befolkningens vilja, vilket skulle vara i strid med FN:s konvention för medbor-

Ingen aktion från regeringen

– Kommer jordbruksminister Erlandsson att vidta några åtgärder för att få till stånd en tydlig ursprungsmärkning av konsumtionsvaror som odlats och/eller producerats på västsaharisk mark och från västsahariskt vatten? frågade Agneta Berliner (FP) i riksdagen i april med anledning av Uppdrag GranskningsTV-program om fisket i västsahariska vatten och Omega 3.

– Nej, svarade jordbruksministern fem dagar senare.

Protest vid ambassaden

Den 16 april genomfördes en protest i Stockholm utanför Marockos ambassad mot att landet håller människorättsaktivister fängslade utan rättegång. Brahim Dahanes och de andra hungerstrejkandes hälsotillståndet hade då snabbt blivit sämre.

Två representanter för Kristna Fredsrörelsen, som organiserade protesten, överlämnade ett brev till ambassaden och hade ett möte med personalen där.

Incitec Pivot köper in fosfat från ett marockanskt bolag som bryter fosfat i Västsahara.

Företag köper stulen fosfat

gerliga och politiska rättigheter samt FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.”

Etikrådet vill att Incitec Pivot upphör med inköpen av fosfat från Västsahara, eller kan bevisa att utvinningen genomförs i enlighet med den västsahariska befolkningens intressen och önskemål, i linje med FN-utlåtandet från 2002.

Etikrådet vaskar fram problemföretag från den globala portfölj som de investerat i och väljer ut ett 100-tal bolag, som de sedan studerar. Ur denna skörd tar Etikrådet ut 10–15 företag där problemen är påtagliga och väl dokumenterade och bedriver sedan en aktiv ägarstyrning, däribland dialog.

– Jag kan tyvärr inte rapportera något nytt från vår dialog med Incitec. Vi berättar inte om pågående dialoger, eftersom det

kan skada dialogen som, om den ska ge resultat, måste bygga på ett förtroende mellan parterna. Vi informerar därför bara om våra dialoger i årsrapporten, såvida ingenting väldigt speciellt inträffar, säger Annika Andersson, ordförande i Etikrådet.

Western Sahara Resource Watch (WSRW), ett internationellt nätverk som arbetar för att förhindra att Västsaharas resurser plundras, har informerat Incitec Pivot om det oetiska och olagliga i att importera fosfat från Västsahara. I december 2007 försökte WSRW-aktivister få företaget att stoppa sin import genom att demonstrera utanför företaget. Företagets styrelseordförande, John Watson, bekräftade i samband med detta i en artikel i Sydney Morning Herald att företaget fått information om konflikten i Västsahara direkt från befrielse rörelsen Polisario. Trots påstötningar och information, har Incitec inte stoppat sin import av fosfat, en handel som enligt Incitec har pågått i över 20 år.

Stora vinster. Det är förmodligen så att Incitec tjänar stora pengar på fosfatimporten. Under 2008 köpte Incitec upp företaget Dyno Nobel. Enligt Incitecs hemsida är

Dyno Nobel sprunget från det första bolaget som Alfred Nobel grundade, nämligen Nitroglycerin Compagniet.

Det kan tyckas vara magstarkt att ett företag som i över två decennier har importerat och sålt stulet fosfat, köper upp ett företag som är grundat av den man som förmodligen har världens högsta goodwill – Alfred Nobel, instiftare av Nobels Fredspris. Men frågan är vem som idag bäst bevakar Alfred Nobels goda namn. Är det Incitec som äger Nobels första bolag, Etikrådet, de ideella krafterna i WSRW eller Nobelstiftelsen?

– Det finns ett antal mångåriga företag med historisk koppling till Alfred Nobel, till exempel Dyno Nobel. Dessa företag har idag ingen formell koppling till Nobelstiftelsen och vi uttalar oss därför inte gällande deras verksamhet, säger Jonna Petterson, som är informatör på Nobelstiftelsen.

Företaget Incitec har i skrivande stund inte svarat på de frågor som tidskriften Västsahara skickat in via företagets hemsida.

Text: Arto Valtonen

Bilder: Berserk, www.vest-sahara.no, Lena Thunberg

”Trots påstötningar och information, har Incitec inte stoppat sin import av fosfat,”

Böcker på arabiska till flyktningbarnen

BiS, Bibliotek i Samhälle, är en liten organisation som består av samhälls-engagerade bibliotekarier. Nu drar BiS igång en insamling för att ge de västsahariska barnen i lägren tillgång till barnböcker på arabiska.

– Vi har drivit läsprogram i Sydafrika och på Västbanken. Nu känner vi att det är viktigt att fortsätta med flyktningarna från Västsahara, säger Lena Lundgren, barnbibliotekskonsulent i Stockholms län. Vi kommer att i första hand köpa in Monica Zaks bok ”Pojken som levde med strutsar”, som givits ut på arabiska av ett förlag i Alger. Vi kommer

också att producera en lärarhandledning. Vi gjorde en lärarhandledning till Sydafrika, den blev mycket använd och uppskattad.

200 exemplar av Monica Zaks bok har redan delats ut i lägren. Det var Miljöpartiet som skänkt pengar till inköpen. Men lärarna i lägren och skolministeriet vill ha många fler exemplar av boken. Det finns 25 000 barn i lägren, 10 000 som studerar utanför lägren.

– Alla behöver läsa den här boken för den handlar om oss, sade SADR:s minister Jalil Sidmahamad i samband med bokutdelningen. Hadara, som boken handlar om, var västsaharier. Hans son och barnbarn

bor här i lägren.

– Samtidigt som våra barn får läsa en spännande historia de känner igen sig i utvecklar de sin arabiska. Våra barn behöver läsa arabiska bra för att kunna fortsätta studera. Många av våra barn har misslyckats när de fått chans till högre utbildning. Ofta har det berott på att deras arabiska inte varit tillräckligt bra.

På skolministeriet berättade man att de internationella organisationer som hittills bidragit med böcker till flyktningarna skänkt böcker på franska, spanska och engelska. Det är inte särskilt användbart för skolbarnen som talar den arabiska dialekten hassania och

lär sig lite spanska i skolan. På skolministeriet poängterade man, att det är barnböcker på arabiska man verkligen behöver.

Statens Kulturråd har beviljat stöd för översättning till arabiska av tre böcker till av Monica Zak. De är tre samlingar med spökhistorier. Det är muntligt berättade historier som Monica Zak samlat in bland flyktingarna från Västsahara, men i böckerna finns också historier från Sverige, Samoa, El Salvador, Somalia och andra länder.

Den första boken "Den sjungande dödskalen" kommer snart ut i Algeriet. Den kommer också att ingå i BiS projekt.

– När böckerna kommer hit ska vi ordna en berättarfestival, sade SADR:s vice skolminister El Gouz Mumni. Vi vill på alla sätt uppmuntra alla så att det muntliga berättandet inte dör ut.

STÖD BiS INSAMLING TILL LÄGREN. Sätt in pengar på pg 335316-6. Skriv Västsahara på talongen.

Text: Lena Thunberg
Bild: Kim Naylor

RECENSIONER

Läs "Karamellens ord"!

Köp den nyutkomna barnboken "Karamellens ord" skriven av den spanske författaren Gonzalo Moure!

Läs den högt för barn och vuxna! Ge bort den!

Det är en oförglömlig och poetisk bok som utspelar sig i det västsahariska flyktinglägret Smara och huvudpersonen är en liten döv pojke.

Alltsammans började med att den spanske författaren Gonzalo Moure besökte flyktingarna i Smara för 15 år sedan för att skriva en ungdomsroman där den ena huvudpersonen är en ung spanjorska, den andra en ung flicka i lägren. "El beso del Sáhara", "Saharas kyss" kom boken att heta, den är inte översatt till svenska. Det är däremot hans andra bok från lägren, den har nyligen kommit ut på bokförlaget Opal och heter "Karamellens ord" i en följsam översättning av Eva M Ålander.

– Under min allra första resa till lägren bodde jag i Smara och blev bekant med en dövstum nio-årig flicka, Fatimetu, berättar Gonzalo Moure via mejl. Det var hon som frågade om kamelerna talade när de idisslade och det är min långa vänskap med henne som inspirerat mig att skriva boken. Under min första resa föddes också kärleken till västsaharierna och jag har sedan dess återvänt till lägren varje år för att träffa mina vänner och för att arbeta med kultur bland dem.

Sedan några år tillbaka arbetar Gonzalo Moure med en liten bokbuss som kör runt i lägren med spanska volontärer för att stimulera till skapande, läsande och alla former av kultur.

I Spanien har barnboken Karamellens ord blivit en stor framgång. Den har sålts i nästan 100 000 exemplar och när författaren inte vistas i lägren reser han runt på skolor, bibliotek och läseklubbar i Spanien och pratar Västsahara och diskutera de stora livsfrågorna med barn och ungdomar.

– Bland de yngsta, bland barn och ungdomar

mar i Spanien, finns det ett starkt stöd för kampen för ett fritt och självständigt Västsahara. Hundratals ungdomar reser till lägren varje år och i Spanien är de aktiva på många sätt, de deltar i protestaktioner och en del arbetar i trädgårdar eller bakar bröd eller gör godis för att få in pengar till olika solidaritetsprojekt. För mig som författare är det viktigaste att nå barn och ungdomar. Det är inte svårt. Eftersom jag inte hinner resa till alla ställen man vill ha mig, har jag alldeles nyligen börja ha videomöten där jag kan ha kontakt med de elever och lärare jag inte hinner besöka.

Gonzalo Moure har lovat komma till Bokmässan i Göteborg i höst för att berätta mer om sin bok och sina möten med västsahariska barn i lägren och kanske också om solidariska barn i Spanien.

"Karamellens ord" handlar om 8-åriga pojken Kora som är döv och bor i flyktinglägret Smara. Hans värld består av sten och sand, jaimas byggda av lera, skolhuset och utanför lägret inhägnaderna för getter och kameler.

Han ser att alla människor rör läpparna, men han hör inget och förstår inte mycket. När ett kamelföl föds blir han fullkomligt förälskad och han är övertygad om att den

lilla kamelen talar med honom när den idisslar. Kora kallar kamelfölet för Karamellen och snart tycker han att han förstår allt vad kamelen säger. I skolan får han gå i en speciell skola tillsammans med barn som inte ser eller bara sitter och inte säger något. Han lär sig knyta skorna och får rita hela dagarna. Men Kora mer eller mindre tvingar läraren att lära honom skriva. Det går. Den första meningen han skriver säger han att det är något som Karamellen har sagt.

Kamelen ägs av hans farbror. När det blir ont om mat i lägren måste den slaktas. Kora gråter och det gör hans farbror också som sett pojkens stora kärlek till kamelen. Men djuret måste ändå slaktas. Då ger sig Kora

forts nästa sida...

iväg med Karamellen på natten. De går söderut i öknen, men hittar varken vatten eller bete. Farbrodern hinner fatt dem och de förs tillbaka till lägret. När dagen kommer när Karamellen ska slaktas är Kora med. Han tittar på kamelens läppar och skriver ner hans sista ord i sin anteckningsbok. Det blir en dikt.

I slutet av boken har Kora fått en hörapparat och fortsätter skriva dikter, han har blivit en till i raden av de berömda västsahariska poeterna. Hans första riktigt berömda dikt heter Karamellens ord, precis som boken som jag hoppas får många läsare också i Sverige.

Monica Zak

Kriminalromanen "Sahara" av Jonas Sjöstedt

Köp den, läs den och ge bort den!

Jonas Sjöstedt har varit borta från politiken och EU-parlamentet i tre år. Under den tiden har han skrivit tre kriminalromaner. Den första "Sammanflödet", var lite trevande, men hans andra roman "Sahara" är en riktig fullträff. Det är inte bara en oerhört spännande och välskriven kriminalroman, den ger insiktsfulla inblickar i arbetet i parlamentet och ger läsaren stora kunskaper om Marockos ockupation av Västsahara och västsahariernas svåra kamp för ett självständigt land.

Huvudpersonerna är några svenskar som arbetar i EU-parlamentet. Just när fiskefrågan ska upp till beslut (det är omröstningen 2006 som skildras) får parlamentarikern Johannes Viksten och en portugisisk kollega träffa en avhoppad marockansk säkerhetsagent. Han har arbetat i det ockuperade Västsahara och har viktigt material han vill överlämna. Materialet har han samlat på en USB som han bär runt halsen. Den marockanske agenten ska delta i en konferens om Västsahara som de båda parlamentarikerna organiserat. Men innan konferensen äger rum hittas mannen mördad på sitt hotellrum, USB:n är borta

och på ett bord ligger en lapp som visar att mordet utförts av Polisario.

Fiskeavtalet går igenom utan de föreslagna ändringarna som undantar fisket i vattnen utanför Västsahara och ord som folkrätt och ockupation har strukits.

Polisarios representant grips för mordet och här drar en spännande intrig igång som jag inte vill avslöja, men läsaren får följa med till det ockuperade Västsahara (som Jonas Sjöstedt besökte 2007), till flyktinglägren i Algeriet och inte minst till den dramatiska upplösningen i Västerbottens inland.

"Sahara" har kommit ut på lilla h:ströms förlag i Umeå, därför kommer den inte att lanseras med helbilder på författaren eller hittas på lastpallar i bokhandlarna. Där hittar man författare som ansetts intressanta av de stora förlagens reklamavdelningar, författare som kanske döljer sig bakom en fantasieggande pseudonym (bra affärstrick) eller är en lagom ung kvinna som gör sig bra på bild. Då går reklamavdelningarna igång och lanserar ett författarskap och lyckas skapa storsäljare av kriminalromaner som saknar trovärdiga intriger, har irriterande dåligt språk och tvingar läsaren att plöja triviala sexskildringar och vada i bestialiska mord. Det är böcker som inte tillför läsaren något, framför allt inte skapar nyfikenhet eller ger några som helst nya insikter.

Johans Sjöstedt däremot har stigit direkt in i den goda svenska kriminalgenren som startades av paret Sjöwall/Wahlöö, vänsterförfattare som har något viktigt att berätta om vår samtid och gör det via en trovärdig intrig, dramatiska händelser och en språkhantering med sug i.

Eftersom det finns ett extremt stort intresse för svenska kriminalromaner i Tyskland, Frankrike och Spanien hoppas jag att h:strom förlag lyckas placera "Sahara" hos förläggare runt om i Europa. Det förtjänar den.

Till tidningen Västsaharas läsare vill jag säga: "Köp "Sahara", läs den och framför allt ge bort den till alla ni vet som inte känner till eller är engagerade i Västsaharafrågan.

Monica Zak

Sagola

Dakhla, en sagolik stad – om det inte vore för ockupationsmaktens hårda kontroll och befästningar.

Gunnar Svensson reste i januari genom Västafrika och passerade Västsahara.

Inget land i världen har erkänt Marockos anspråk på Västsahara. Ändå köper vi in fiskerätt från Marocko för miljoner euro. EU samarbetar med Marocko för att utnyttja deras naturresurser vilket är helt olagligt, helt galet.

Kung Mohammed VI sa i ett tal nyligen: "Den som kräver frihet för Västsahara är fiender till Marocko". Han utlyste klappjakt på de personer som stöder deras sak. Western Sahara Resource Watch kräver att EU omedelbart slutar att dela ut licenser till fartyg från EU-länder för fiske i Västsaharas vatten. Det tillstyrker jag till fullo.

Jag sitter i bussen och ser landskapet breda ut sig. Den blåa Atlantkusten rullar ut sig, havet kommer in som stora vita saltstoder, ett par hundra mil av fin sandstrand. Ser ingen som fiskar. Vitblå fiskebåtar ligger omkullvälta. Längs kusten finns ett av världens bästa fiskevatten, anses det. Fisken kan jag rekommendera, den som serverades vid alla dessa busstopp var mycket god, med

nd lindat i taggtråd

oliver och färska dadlar. Utseende: mellan abborre och makrill med stora ögon.

Passerar Tarfaya. Staden kallades tidigare Cap Juby. Kring 20-talet fick flygaren/författaren Antoine de Saint-Exupéry jobb som flygplatschef i Cap Juby. Hans flygningar över Sahara blev bland annat boken Den lille Prinsen, omtalad och berömd. För mig ser Sahara ut som baksidan på månen, en planet icke tillhörig jorden. Bussen rullar och rullar, vägen smal, asfalterad, knappast någon trafik, militärens fordon finns överallt.

En skylt varnar för kameler. Nästa skylt: Halte Gendarmerie Royale. Passet måste fram igen. De vet precis var jag sitter i bussen, går direkt fram till mig, talar om vem jag är: "Var god följ med". För hundrade gången får jag fylla i samma formulär. Ibland artiga poliser, ibland fula i mun. Säger saker de inte tror jag anar. Elaka saker på sämsta trottoarslang.

Genom soldrivna sändare har ockupationsmakten koll.

Bilar, bussar, kameler, getter.

Dakhla, staden mitt på Saharas västkust, ligger på en befäst halvö, från början en spansk fästning: Villa Cisneros. Staden är mycket vacker med sin strandesplanad, ser ut som en Svartahavsidyll modell Tjechov. Longitud 15 grader väst, lika med Akureyri, Island. Krogarna har spanska överst på matsedeln, sen franska och arabiska. Här är specialiteten bläckfisk. Fullt av delfiner ska ha lekt intill stränderna tidigare, men nu har militärens patrullbåtar skrämt bort dem. Om inte militären fanns, skulle denna stad vara sagolik. Nu är det kaserner, taggtråd, befästningar överallt. Polis och militär är på krigsstigen. Militärens fiender, nomaderna inne i detta ofructbara land, finns bara till när sandstormarna viner eller i skydd av mörkret, agerar och försvinner. De livnär sig på get- och fåravel.

Vid gränsen till Mauretanien duger inte mitt pass. Jag får övernatta i gränspolisens tält. Två nätter i skuggan av gendarmeriet. Första kvällen, i månens sken, går jag ut i öknen bakom mitt tält för att ekologiskt bevattna kaktusar. Plötsligt skriker en polis: "STOPP, STOPP, ta samma spår försiktigt tillbaka, vi har nyligen minerat runt om"...

Text och Illustrationer:
Gunnar Svensson

Västsahara i radio och TV

Inte bara Uppdrag granskning och Världens konflikter har speglat Västsaharafrågan. Studio Ett och P1-morgon i Sveriges Radio hade inslag under mars och april om situationen i ockuperat område och inför FN:s säkerhetsråds möte i april. Dessutom tog Publicerat i P1 upp situationen för de hungerstrejkande fångarna.

IUSY erkänner Västsahara

International Union of Socialist Youth erkände Västsahara vid sin kongress den 26 mars.

– Vi är särskilt glada att IUSY erkänner det västsahariska folkets rätt till sitt eget land. Det var tydlig majoritet som avgjorde frågan. Beslutet innebär att den största politiska ungdomsrörelsen i världen erkänner Västsahara, säger Jytte Guteland, SSU:s ordförande.

Svensken Johan Hassel omvaldes som generalsekreterare i IUSY.

Marockanska staten säljer turistresor till Dakhla

Marockanska statens turistbyrå har i årtal deltagit i den stora Turistmässan i Göteborg som brukar äga rum i mars månad. Så även i år.

På Mässans utställarlista finns länkar till utställarnas webbsidor. Marockanska turistbyråns länk går till www.visitmaroc.com. Här finns en interaktiv karta, där det ockuperade Västsahara ingår som en del av Marocko. Man kan klicka på den ockuperade staden Dakhla och få upp bilder och texter som propagerar för surfresor till området. Bland annat kan man läsa: "Dakhla and its bay are still among those rare places on the planet where man is in harmony with the elements and unspoiled nature."

Den svenska regeringen anser att Västsahara är ockuperat av Marocko, att västsaharierna har rätt till självbestämmande och att frågan nu ligger hos FN.

Varför tillåter Svenska Mässan den marockanska statens turistbyrå att få delta och propagera på denna arena för en felaktighet, nämligen att Västsahara är en del av Marocko?

– Vi ser ingen anledning att utestänga landet Marocko från mässan. Det är inte vår uppgift att fälla sådana omdömen. Vi följer de rekommendationer vi får från svenska UD. De enda anledningarna till att utesluta ett visst land, som vi ser det, är vid FN-ledda sanktioner eller om Sveriges regering bryter de diplomatiska förbindelserna, säger Johan F Lundberg, business manager på Svenska Mässan.

– På din andra fråga, kring Marockos marknadsföring på internet av turistmål i Västsahara, kan vi heller inte göra så mycket. Varje utställare råder själv över sin webbsi-

Utanför Svenska Mässan i Göteborg i mars stod ungdomar från SSU i Göteborg, Kungälv och Mölndal och elever från Färnebo Folkhögskolas filial och delade ut flygblad.

da. Visserligen presenterar vi länkarna på vår utställarlista, men vi ansvarar inte för innehållet. Jag håller dock med dig om att det, på den interaktiva kartan, framstår som att Västsahara är en del av Marocko. Dock sägs det, vad jag kan se, ingenting i texten om det. Dakhla presenteras till exempel inte som ett marockanskt resmål. Däremot borde självklart en gränslinje varit utsatt.

– Vad jag kan lova är att vi, i samtalen med Marockanska statens turistbyrå, inför nästa års mässa ska framföra dessa synpunkter, förklarar Johan F Lundberg.

– Jag har inget emot att Marockanska statens turistbyrå deltar på turistmässan, men de ska naturligtvis inte använda kartor som är felaktiga eller inkludera Västsahara i sitt material,

säger Brahim Mokhtar, Polisarios representant i Norden.

Utanför Svenska Mässan i Göteborg i mars stod ungdomar från SSU i Göteborg, Kungälv och Mölndal och elever från Färnebo Folkhögskolas filial och delade ut flygblad om Marockos ockupation av Västsahara.

– Jag protesterar mot att man inte låter västsaharierna propagera för ett fritt Västsahara, att människorättsorganisationer som ASVDH är förbjudna och att Marocko ockuperar Västsahara, sa Hjalte Lagercrantz.

– Det är viktigt att uppmärksamma situationen och det dagliga förtrycket i Västsahara. Det passar bra nu i samband med TUR-mässan, sa Joel Harde från SSU.

Lena Thunberg

Tidskriftens ekonomi i fara

Tidskriften Västsahara kommer troligen att förlora sitt bidrag från Statens Kulturråd inför 2011 på grund av ändrade regler för kulturtidskrifter.

För 2010 fick tidskriften sitt bidrag sänkt från 75 000 kronor till 50 000 av kvalitetsskäl. Året innan hade tidskriften fått bidraget höjt från 50 000 kronor till 75 000 – av samma skäl. Tidskriften Västsahara behöver öka prenumerantantalet kraftigt under 2010.

Fler nyheter

Följ vad som händer i Västsaharafrågan på tidskriften Västsaharas hemsida www.vastsahara.net Se Senaste nytt. Fler hemsidor: VästsaharaAktionen www.vastsaharaaktionen.se Western Sahara Resource Watch www.wsrw.org

GLÖM INTE ATT PRENUMERERA PÅ TIDSKRIFTEN VÄSTSAHARA!

KRÖNIKAN

Tystnaden är livsfarlig!

Vi kan alla bli försvarare av de mänskliga rättigheterna! Det är allas vår rättighet och vårt ansvar. Men i många länder görs MR-försvarare till måltavlor för hot och våld. Samverkan mellan utsatta MR-försvarare och aktörer i andra delar av världen är en effektiv strategi för att minska denna utsatthet. Genom små handlingar, som att underteckna vädjandebrev eller på andra sätt uppmärksamma situationen, kan vi alla bidra.

Brahim Dahane och sex andra MR-försvarare greps av marockanska myndigheter den 8 oktober 2009. De sitter fortfarande fängslade utan rättegång. Den 27 april avslutade samvetsfångarna en 41 dagar lång hungerstrejk. Enligt ett utskick från fångarna avslutades strejken efter förhandlingar om en lösning på fångarnas situation, men resultatet av denna är ännu inte känt. Kristna Fredsrörelsen arbetar bland annat med stöd till utsatta MR-försvarare i olika länder och har sedan några år haft kontakt med Brahim Dahane. Förutom oro och upprördhet över att vår arbetsorganisations ordförande gripits har erfarenheten av denna tid också gett mig en mer konkret bild av vilken viktig roll organisationer i andra delar av världen kan ha för att stödja hotade MR-försvarare genom att uppmärksamma situationen och kräva att deras rättigheter ska respekteras.

Det är frustrerande att ha information om en oroande situation, som den i Västsahara, och samtidigt vara medveten om att den är relativt okänd av allmänheten. Men den senaste tiden har äntligen Västsahara blivit allt mer synligt i svensk media. Att Brahim Dahane tilldelades Per Angerpriset och att bland annat Rabab Ami-

daner medverkade i SVT-programmen Uppdrag granskning och Världens konflikter har nått ut och berört. Också de efterföljande diskussionerna om fiske och utnyttjande av naturresurser från det ockuperade Västsahara har gett en tydligare bild av vad som pågår. En annan avgörande faktor till den ökande medvetenheten har varit den ickevåldsliga aktivism som förs på ockuperat område, att aktivister och människorättsförsvarare på plats genom sitt engagemang och sina aktioner sätter fingret på de orättvisor som finns. Trots de risker detta innebär.

Den 30 april förlängde säkerhetsrådet FN:s närvaro i Västsahara med ett år – fortfarande utan att inkludera mänskliga rättigheter i MINURSOs mandat. Tillsammans kan vi öka trycket på det internationella samfundet att ta ansvar för den västsahariska befolkningens rättigheter. Det behövs inte bara ökad uppmärksamhet utan också ett kraftfullt agerande. Tystnad och brist på stöd från omvärlden riskerar att leda till känslan av att våldsanvändning är den enda vägen för att nå förändring.

Vi kan alla bli MR-försvarare. Vi kan alla engagera oss här hemifrån för att uppmärksamma utsatta MR-försvarares situation. Vi kan granska hur Sverige arbetar utifrån EU:s riktlinjer för skydd av MR-försvarare och kräva att FN ges mandat att övervaka de mänskliga rättigheterna på ockuperat område och i flyktinglägren.

**Håkan Mårtensson
tf generalsekreterare
i Kristna Fredsrörelsen**

HÅKAN MÅRTENSSON

41

dagar hungerstrejkade
Brahim Dahane och fem
andra västsaharier.

26

september finns
Västsahara med på
Bok och Biblioteksmässan
i Göteborg.

2,5

miljarder dollar äger
Marockos kung
Mohamed.

20

maj fyllde Polisario 37 år.

Födda i flyktingläger

Västsahariska barn i flyktinglägren i Algeriet visar upp flaggor på de länder som har erkänt den västsahariska republiken SADR. Ännu har inget EU-land erkänt landet. Kan Sverige bli det första? Den röd-gröna oppositionen har lovat att arbeta för detta. Och kan det i så fall innebära att avkoloniseringen av Afrikas sista koloni tar ett stort steg framåt?

2010

har Marockos ockupation
av Västsahara pågått
i 35 år.